

LA MESURA OBJECTIVA DEL TREBALL ESCOLAR A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Alba Esplot i Faixa. Directora general d'Educació Infantil i Primària

L'APRENTATGE ESCOLAR, UN PROCÉS PROGRESSIU

Entenem l'aprenentatge escolar com un procés progressiu de construcció de significats i d'atribució de sentit per inferir coneixements i pràctiques en el progrés individual de desenvolupament personal dels nens i les nenes. Per assolir-lo es requereix atenció, observació, estudi, repetició, etc.

Entenem l'ensenyament com un procés d'ajuda directa i indirecta, imprescindible per orientar i afavorir l'esmentada construcció, que ha de proporcionar en cada moment els suports més ajustats al camí que van fent els alumnes. Ha de trobar estratègies generals de resposta a la diversitat que presenten els nens i les nenes, tot oferint diversificació a les formes d'actuació educativa, d'acord amb les característiques de l'alumnat i tenint sempre en compte uns objectius globals per a tots.

La diversitat de resposta als processos d'ensenyament-aprenentatge plantejats pels mestres als seus alumnes aconsella disposar de múltiples maneres de fer progressar els continguts. Així, hem de procurar de representar els diferents aspectes tractats diverses vegades i en diferents nivells d'aprofundiment i d'exigència. Hem d'afavorir la possibilitat de reprendre d'una manera sistemàtica els diferents continguts que es van exposant i que els alumnes amb més dificultats per a la seva adquisició els puguin treballar de nou, amb més temps i oportunitats per aprendre'ls. Hem d'evitar que aprenentatges inicials mal resolts condicionin aprenentatges posteriors que s'hi relacionen (Onrubia, Fillat, Martínez i Udina 1998).

Hem d'evitar que aprenentatges inicials mal resolts condicionin aprenentatges posteriors que s'hi relacionen

Evidentment, és important disposar d'informació sobre com es desenvolupa tot aquest procés.

L'AVALUACIÓ OBJECTIVA

Avaluar és determinar d'una manera aproximada el valor d'alguna cosa. En els processos d'ensenyament-aprenentatge, entenem l'avaluació com l'observació, la recollida i l'anàlisi de diverses informacions sobre el desenvolupament d'aquests processos i els seus resultats. Els resultats de l'avaluació ens aporten elements per prendre decisions per introduir elements de millora en els processos d'ensenyament i aprenentatge.

L'avaluació és una eina bàsica en mans dels professionals de l'educació, que els ha d'ajudar a aconseguir innovacions cabdals en la proposta de millora en els processos d'ensenyament-aprenentatge a partir de la reflexió i la revisió de la seva pràctica docent de manera continuada i sistemàtica. Els ha de permetre verificar la coherència i el grau d'eficàcia amb què s'ha concretat cadascun dels passos de l'esmentat procés i ajustar l'ajut pedagògic a les característiques individuals de l'alumnat.

L'avaluació ha de ser interna i externa. El plantejament de la mesura objectiva del treball escolar lliga amb la tradició iniciada per Alexandre Galí i continuada per Ramon Canals

Aquesta anàlisi ha de comptar, d'una banda, amb elements procedents de l'avaluació interna del centre educatiu: avaluació inicial, formativa i sumativa, molt lligada al projecte curricular de centre i al desenvolupament didàctic de les diferents àrees. De l'altra, ha de comptar amb mesures objectives del treball escolar, obtingudes amb les proves externes programades pel Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya, que en l'etapa de l'educació primària es concreten en les avaluacions globals diagnòstiques i en les proves de final d'etapa, aplicades al sisè curs. El plantejament de la mesura objectiva del treball escolar lliga amb la tradició iniciada per Alexandre Galí (1928) i continuada per Ramon Canals (1988-2003).

L'objectiu de l'avaluació del treball escolar era i és conèixer la progressió dels aprenentatges de manera individualitzada, per evitar que els nens i les nenes s'endarrereixin i que es produeixi una cronificació d'aquells aprenentatges mal fets en el seu moment, cosa que condicionarà aquells que introduïrem més endavant.

Els resultats de l'avaluació externa aplicada els darrers cursos a Catalunya mostren un índex de fracàs escolar reiterat i més elevat que als països del nostre context més proper. Com a conseqüència de la preocupació mostrada per la societat, i sobretot pels pares i mares, les instàncies polítiques prenen mesures preventives i correctores per canviar la situació. L'assoliment de l'èxit escolar esdevé una preocupació de país.

L'any 2009, el Parlament de Catalunya aprova la primera Llei d'educació de Catalunya, que en els seus articles 21, 52, 57, 77, 78, 82, 83 i 142 estableix l'atenció individualitzada i el compromís de respectar els diferents ritmes escolars d'aprenentatge.

L'assoliment de l'èxit escolar esdevé una preocupació de país

En el marc del Pla de Govern fixat per al període 2011-2014 s'ha prioritzat el repte de la "Millora de l'educació i la formació al llarg de la vida" i s'han establert els àmbits d'acció de país per potenciar l'èxit escolar, reduir el fracàs escolar a la meitat en vuit anys i aconseguir que cada centre sigui un centre de qualitat, establint que els centres que tenen alumnes amb més dificultats siguin la prioritat d'actuació.

Per fer front a aquest repte es compta amb un model d'escola inclusiva, una forta tradició pedagògica, evidències provades, avenços en neurociència, nous abordatges dels trastorns de l'aprenentatge i amb l'ajut de les famílies. L'objectiu és que cap nen o nena no es quedi enrere.

Si ens comparem amb els països del nostre entorn, que obtenen millors resultats d'aprenentatge que el nostre, i busquem allò que ens en diferencia, hi trobem un currículum sense excés de continguts, ben seqüenciat, i recursos adequats. També una prioritació de dedicació als aprenentatges clau a l'educació infantil i primària: llenguatge oral, lectura, escriptura, habilitat numèrica i habilitats cognitives, com l'autocontrol, la capacitat d'atenció, la flexibilitat i la capacitat d'adaptació (Blomert *et al.* 2009, que relaciona resultats i suports rebuts; les proves PISA; Vislie 2003).

ESTRATÈGIES PER MILLORAR ELS RESULTATS D'APRENTATGE

3 són les estratègies bàsiques: la detecció primerenca de dificultats, la implementació del Suport Escolar Personalitzat (SEP) i el suport immediat i continuat a l'alumnat amb trastorns de l'aprenentatge

En vista de tot això, el Departament d'Ensenyament estableix tres estratègies bàsiques per millorar els resultats de l'aprenentatge a les nostres escoles: la detecció primerenca de dificultats feta pels mestres i els serveis educatius, la implementació de la mesura pedagògica del Suport Escolar Personalitzat o suport immediat i continuat a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge.

En aquesta línia d'organització dels recursos escolars i tenint en compte els diferents ritmes d'aprenentatge, es

El SEP és una mesura de caire pedagògic i una actuació preventiva, flexible i temporal, adreçada a l'assoliment d'aprenentatges bàsics i a l'adquisició d'hàbits

posa en marxa el Suport Escolar Personalitzat (SEP) com una mesura de caire pedagògic i una actuació preventiva, de caire flexible i temporal, que va adreçada a l'assoliment dels aprenentatges bàsics i a l'adquisició d'hàbits. Els aprenentatges que es consideren bàsics són el procés de lectura i escriptura i les habilitats matemàtiques. Els hàbits que s'han de potenciar són l'esforç, el treball, l'organització i l'estudi. Un primer pas ha estat la introducció de l'obligatorietat de fer deures d'estiu per a aquells nens i nenes que no han superat el nivell bàsic de les competències avaluades en la prova de sisè d'educació primària (llengua catalana, llengua castellana, llengua anglesa i matemàtiques). Així mateix, s'han introduït els deures d'estiu de manera voluntària a tots els nivells de l'educació primària.

Aquest suport va dirigit prioritàriament als nens i les nenes de l'educació infantil, del cicle inicial i dels últims cursos de l'educació primària. Es pretén amb aquesta mesura garantir un bon pas a l'educació secundària obligatòria. També va adreçat a l'alumnat que presenta altes capacitats, perquè partim de la premissa que les ajudes han d'equilibrar una vessant qualitativa i una de quantitativa.

El SEP ha de poder oferir diferents nivells d'execució dels treballs escolars segons la dificultat que presenten els continguts proposats. La proposta d'activitats de reforç per a alguns alumnes que puguin presentar problemes en l'aprenentatge dels continguts que se'ls han proposat i la d'activitats d'aprofundiment i ampliació per a aquells que els superen fàcilment ha d'esdevenir una pràctica habitual en el treball escolar ordinari.

Les activitats de reforç i les activitats d'aprofundiment i ampliació han d'esdevenir una pràctica habitual en el treball escolar ordinari

El SEP s'organitza a partir d'una detecció individualitzada de dificultats d'aprenentatge, es dissenyen programes d'activitats amb la coordinació del mestre tutor i de tots els que intervenen en el procés educatiu, es determina una previsió de la durada del suport i se'n fa una avaluació. El reforç el fan els mestres de l'equip docent de l'escola, en horari no lectiu (com a mínim dues hores a la setmana) i en horari lectiu i en diferents modalitats, dins i fora de l'aula. Es demanarà que s'avalui el SEP en el marc de la previsió de l'avaluació interna de l'escola.

El Departament d'Ensenyament ha dotat les escoles de recursos humans suficients per poder-lo desenvolupar. S'ha pensat la seva incorporació a la planificació del treball dels

equips docents en el projecte educatiu de centre i en el pla anual de centre. S'informa les famílies del recurs que l'escola posa per a l'atenció específica de necessitats d'aprenentatge, de la detecció feta per l'equip docent en el seu fill o filla i del contingut del servei que s'ofereix. Caldrà incloure aquest element en una addenda a la carta de compromís prèviament signada per les famílies i les escoles.

Per a la seva implementació es compta amb l'assessorament d'equips d'investigació multidisciplinaris, formats per psicòlegs, psiquiatres, neuròlegs, i que compten amb la col·laboració de la Inspecció d'Educació i dels serveis educatius de zona.

Des de la Direcció General de l'Educació Infantil i Primària volem agrair la dedicació i l'esforç dels mestres per acceptar i incorporar aquestes propostes com una mesura innovadora, que ha de facilitar l'abordatge de les dificultats d'aprenentatge en el marc escolar, i com una eina per evitar-ne la cronificació. Desitgem que contribueixi a l'èxit escolar de tots els nens i les nenes del nostre país.

S'ha de remarcar la dedicació i l'esforç del col·lectiu de mestres per acceptar i incorporar les propostes del Departament d'Ensenyament com una mesura innovadora per abordar els trastorns lleus d'aprenentatge

BIBLIOGRAFIA CITADA

Blomert, L., *et al.* (2009). «Naming problems do not reflect a second independent core deficit in dyslexia: Double deficits explored», *Journal of experimental Child Psychology*, vol. 103, n. 2, 202-221.

Canals, R., *et al.* (1988-2003). *Proves psicopedagògiques d'aprenentatges instrumentals*. Barcelona, Editorial Onda S.A.

Galí, A. (1928). *La mesura objectiva del treball escolar*. Barcelona, Impremta La Neotípia [Vic, Eumo, 1984].

Onrubia, J., Fillat, M., Martínez, D., Udina, M. (1998), *Criteris psicopedagògics per a l'atenció a la diversitat*. Generalitat de Catalunya, Publicacions del Departament d'Ensenyament.

Vislie, L. (2003), «From integration to inclusion: focusing global trends and changes in the western European societies», *European Journal of Special Needs Education*, vol. 18, part 1, 17-36.